

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора філологічних наук, професора В. О. Самохіної – на дисертацію Піндосової Тамари Сергіївни «Категорія інтертекстуальності в художніх текстах Д. Брауна: прагмастилістичний аспект» (Херсонський державний університет, Херсон, 2019), висунуту на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.04 – германські мови

У якості експерта дисертаційного дослідження категорії інтертекстуальності я виступаю не випадково: маю монографію за темою дослідження «Інтертекстуальність у діалогічному просторі англomовного художнього тексту» (Харків, 2017 р.), розділи у двох одноосібних і декількох колективних монографіях, безліч статей і тез з теорії інтертекстуальності. Була керівником 7 кандидатських дисертацій, у яких об'єктом виступала категорія інтертекстуальності. А також упродовж багатьох років читаю аспірантський курс з теорії інтертекстуальності. Отримавши запрошення від спеціалізованої вченої ради Херсонського державного університету на опонування дисертації Т. С. Піндосової, я із задоволенням прийняла його і тепер готова висловити свою експертну оцінку творчого доробку шановної дисертантки.

За визначенням професора Г. І. Богіна, «висловлення М. М. Бахтіна про діалогічність тексту є втіленням однієї з великих ідей гуманітарного знання». Осмислення явища інтертекстуальності, яке є продовженням феномену діалогічності, є перспективним науковим напрямом сучасної лінгвістики. Значний інтерес, який викликає категорія інтертекстуальності, обумовлений тим фактом, що одним з основних напрямів лінгвістичних досліджень є всебічний аналіз різножанрових текстів на всіх рівнях їх структурно-семантичної організації. Інтертекстуальні зв'язки реалізуються різними засобами, мають свою специфіку, виконують функції в кожному конкретному творі.

Зважаючи на те, що в останні десятиріччя з'явилося багато наукових праць, присвячених проблемам теорії інтертекстуальності, вивчення міжтекстових взаємодій не можна вважати вичерпним. Тенденція до проведення комплексного дослідження в сучасній лінгвістиці, значущість категорії

інтертекстуальності для розуміння будь-якого тексту, відсутність робіт, що виконуються з застосуванням текстів художньої літератури і кінотворів як у плані методологічних питань, так і в плані практичного аналізу, свідчить про **актуальність** дисертаційного дослідження Тамари Сергіївни Піндосової. В ньому запропоноване паралельне дослідження різних форм фіксації тексту. Сучасне поняття «текст» давно вже вийшло за межі суто вербального вираження. Текстом сьогодні визнається семіотично ускладнені, іконічні та інші форми змістових єдностей. Поряд з класичним визначенням тексту як вербальної сутності найбільш складною за семіотичною системою визнається *кінотекст*, який являє собою інтертекстуалізований текст як джерело інтертекстуальності, тому текстуальний семіотичний простір, зокрема і англomовний, розглядається крізь призму феномена інтертекстуальності і є надзвичайно **перспективним** об'єктом наукового аналізу. **Епістемічна цінність** такого спостереження полягає у розгляді Т. С. Піндосовою інтертекстуальних зв'язків з різних точок зору: в екранізації та в літературних творах відомого сучасного американського письменника, журналіста та музиканта Дена Брауна. Діалектика цих семантичних зв'язків стала визначальним ракурсом дисертаційного дослідження Тамари Сергіївни Піндосової, тому визначаючи **новизну** цієї праці, підкреслимо саме на розгляді вищезазначеного аспекту. **Новизною** визначено також: виявлення жанрової специфіки художніх текстів Д. Брауна як *інтертекстуальних детективів*; розробка комплексної методики з дослідження специфіки категорії інтертекстуальності в художніх текстах та кінотекстах Д. Брауна; виділення прагматичних функцій вербальних та невербальних засобів реалізації категорії інтертекстуальності в художніх текстах та кінотекстах Д. Брауна; виділення прагматичних функцій вербальних та невербальних засобів реалізації категорії інтертекстуальності в художніх текстах та кінотекстах Д. Брауна.

На основі **теоретичного узагальнення** цілого спектру наукових знань у сфері теорії інтертекстуальності (інтертекстуальність як текстова категорія, інтермедіальність як взаємодія семіотичних систем, наукові підходи до розгляду категорії інтертекстуальності) здійснено інтегроване осмислення

авторкою найбільш актуальних дискусійних проблем. Слід відзначити, що з-поміж невирішених питань у царині вивчення специфіки категорії інтертекстуальності у творчості Д. Брауна особливо виділено **методологію**, зокрема методику аналізу засобів реалізації категорії інтертекстуальності в інтелектуальних детективах Д. Брауна.

Належний опис у дисертації отримано завдяки низці сучасних **методів аналізу**, їх адекватність матеріалу дисертації, який складають англомовні тексти інтелектуальних детективів Д. Брауна «Янголи і демони», «Код да Вінчі», «Втрачений символ», «Інферно» загальним обсягом близько 4000 умовних сторінок, а також однойменні кінотексти.

Дисертантка запропонувала цілу низку спостережень і висновків, які, безсумнівно, стануть у нагоді в **практиці** викладання теоретичних курсів зі стилістики англійської мови, лінгвокраїнознавства, історії американської літератури, інтерпретації тексту студентам філологічного напрямку фахової підготовки.

Безперечно, корисним є експлікація прагмалінгвістичного потенціалу художніх текстів Д. Брауна, засобів вираження інтертекстуальності в них. Заслугує схвальної оцінки ґрунтовний історико-культурний екскурс при описі алюзій, прецедентних назв, цитат та ремінісценцій, які збагачують концептуальну базу адресата. **Обґрунтованість та достовірність** наукових положень і ретельний опис прикладів забезпечуються надзвичайно солідною ерудованістю і теоретичною підготовкою авторки роботи. У дисертаційній праці Т. С. Піндосової міститься цікавий, різнобічний пізнавальний матеріал з історії, культури, географії, що також поповнює «когнітивну базу» адресата.

Вочевидь серйозна і осяжна робота, що досліджує актуальну тему, не може не викликати наукову дискусію. Дозволимо собі розпочати її із запитання:

1. Під час захисту бажано було б почути чітке визначення феномену інтертекстуальності як **теорії** і **категорії**, оскільки в розділі I ці поняття подаються як взаємозамінні. У цьому ж розділі надано дуже ґрунтовний аналіз наукових підходів до розгляду категорії інтертекстуальності, проте своїх узагальнень, висновків, на жаль, дисертантка не виявила: не експліковано

чіткого погляду саме на категорію інтертекстуальності (п. 1. 1.) і не надано своєї авторської точки зору.

2. Наступне запитання стосується **дефініції терміна «кінотекст»**. Чи є в дисертації його визначення? Які елементи кваліфікують його як «текст»? Добре відомо, що значний внесок у розвиток теорії інтертекстуальності в кіно зробив М. Б. Ямпольський, який довів інтертекстуальні зв'язки кінематографа з зовнішнім світом і творами мистецтва. У тексті дисертації я не знайшла розгорнутого посилання на цього вченого та його поглядів, хоча в списку літератури він зазначений. Зокрема, **об'єктом** дисертаційного дослідження виступає категорія інтертекстуальності, яка ретельно досліджується в художніх текстах і **кінотекстах** Д. Брауна. Про це свідчать мета, завдання, методи дослідження, висновки, тощо. Проте в назві роботи слово «кінотекст» відсутнє. Чи має авторка під «художнім текстом» і «текст» кіно?

3. У дисертації залишилися непроясненими деякі пункти. Наприклад, п. 3.1.2. містить банальний перелік **алюзій**, які виражаються за допомогою прецедентні імен та назв наукових творів, творів мистецтва та літератури тощо. Але ніяких узагальнених висновків тут немає. Стосовно розуміння шановною дисертанткою поняття **ремінісценції**: у деяких прикладах ремінісценція трактується досить широко – як звичайний – психологічно-літературний спогад про життєві події героїв творів Д. Брауна з інших частин тексту (див. п. 3.2. та 4.2.). Але як *літературний термін* ремінісценція в художньому творі – це окремі риси, образи, мотиви, ритміко-синтаксичні ходи з іншого твору, які навіяні адресату автором як відгомін його художньої творчості. Тому ремінісценція є елементом *художньої системи* письменника. Виникає питання: як розглядає авторка це явище?

Висловлені вище зауваження та коментарі, перш за все, мають дорадчий характер, кличуть до дискусії і спрямовані на подальше поліпшення цієї гарної і цікавої роботи і не торкаються основних положень дисертації. Вони свідчать про інтерес, викликаний дослідженням, про його вагомість. Ці зауваження в жодному разі не знижують його новизни, теоретичну значущість і практичну цінність. Вони викликані моєю зацікавленістю чудовою темою. Тамара

Сергіївна Піндосова завершила актуальне наукове дослідження, у якому отримано нові результати, що сприяють усвідомленню конкретних проблем германського мовознавства.

Автореферат за своїм змістом є ідентичним основним положенням дисертації, а фахові публікації повністю висвітлюють зміст останньої.

На підставі детального знайомства з текстом дисертації «Категорія інтертекстуальності в художніх текстах Д. Брауна: прагмастилістичний аспект» вважаю, що вона повною мірою відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24.07.2013, зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №656 від 19.08.2015, а Тамара Сергіївна Піндосова, **заслуговує** на присудження їй наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.04 – германські мови.

Офіційний опонент –

доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри англійської філології
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна

В. О. Самохіна

Підпис доктора філологічних наук, професора Самохіної В.О. засвідчую:

Начальник Служби управління персоналом

С. М. Куліш

*Дізнаю отримано
12.06.2019*

*Учений секретар
спеціалізованої вченої ради
К 67.05Р.05*

д-р. Чорнів А.О.

Афанасьєв